

ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี Individual Differences Affecting Emotion Perception among Undergraduate Students

กัญญรินทร์ สีการศรี^{1*}, ศราวิน เทพย์สถิตย์ภรณ์¹, สุชาดา กรเพชรปานี¹

Kanyarin Sikasri^{1*}, Sarawin Thepsatitporn¹, Suchada Kornpetpanee¹

¹College of Research Methodology and Cognitive Science, Burapha University, Thailand

บทคัดย่อ

อารมณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิต เช่น อารมณ์เศร้า เสียใจ หรือมีความสุข แตกต่างกันไปตามปัจจัยภายนอกหรือภายใน เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น บุคลิกภาพ หรือความแตกต่างระหว่างเพศ การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บุคลิกภาพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา วิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างเพศและบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างเพศและบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2559 จำนวน 180 คน ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นมาตรวัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มาตรวัดอารมณ์ความรู้สึก SAM Thai และชุดของรูปภาพที่สื่อความหมายทางด้านอารมณ์ความรู้สึกในบริบทคนไทย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. นักศึกษาปริญญาตรีจำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา แตกต่างกันเฉพาะบุคลิกภาพแบบประนีประนอม ส่วนบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก บุคลิกภาพแบบแสดงตัว และบุคลิกภาพแบบหัวนไหว ไม่แตกต่างกัน

2. ความแตกต่างระหว่างเพศและบุคลิกภาพมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1 เพศ และบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ

2.2 เพศ บุคลิกภาพแบบแสดงตัว และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว

2.3 เพศมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล

คำสำคัญ: การรับรู้อารมณ์, บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ, ความแตกต่างระหว่างเพศ, อารมณ์ด้านความประทับใจ, อารมณ์ด้านการตื่นตัว, อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล

*Corresponding author: E-mail: neuron.kanyarin@gmail.com

Abstract

Emotion plays an important role in our daily life such as sad, sorrow or happiness depending on external or internal factors like situations, personality or gender differences. The purpose of this research was to investigate the relationship between gender, Big Five personalities and emotion perception. The sample comprised 180 undergraduate students of Burapha University in the Academic Year 2016. The samples were randomly selected by multi-stage random sampling. The research instruments were Big-Five Personality Scale, Self-Assessment Manikin Thai Version (SAM-Thai) Scale, and emotion pictures from Thai Affective Picture Bank System (Thai APBS). Data were analyzed by descriptive statistics, correlation coefficient analysis, and multiple regression analysis.

The results were as follows:

1. Male and female of undergraduate students and fields of study had a difference in Big-Five Personalities by differing in Agreeableness but there were no any differences in Openness, Conscientiousness, Extraversion, and Neuroticism.

2. The differences of gender and personalities of undergraduate students had an effect on emotion perception as follows;

2.1 Gender and Extraversion had an effect on valence.

2.2 Gender, Extraversion, and Conscientiousness had an effect on arousal.

2.3 Gender had an effect on dominance.

Keywords: emotion perception, big five, gender difference, valence, arousal, dominance

ความนำ

ในชีวิตประจำวันมนุษย์ประสบเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถกระตุ้นให้มีการตอบสนองทางอารมณ์ความรู้สึกเสมอ ๆ อารมณ์อาจแบ่งออกเป็นอารมณ์พื้นฐาน (Basic emotion) และโมเดลมิติอารมณ์ (Dimensional Model of Emotion) อารมณ์พื้นฐาน หมายถึง อารมณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน สามารถจำแนกอารมณ์ได้อย่างชัดเจน เช่น โกรธ สนุกสนาน กลัว ขยะแขยง และเศร้า ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการระบุความผิดปกติทางจิตใจ (Mental disorder) และจิตพยาธิวิทยา (Psychopathology) (Brake, Stahl, & Kroner-Herwig, 2012) ส่วนโมเดลมิติอารมณ์ ประกอบด้วย 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่ มิติด้านความประทับใจ (Valence) หมายถึง อารมณ์เชิงบวกหรือเชิงลบ ด้านการตื่นตัว (Arousal) หมายถึง ความแรงของอารมณ์ มีความสงบหรือตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล

(Dominance) หมายถึง ควบคุมได้หรือไม่สามารถควบคุมได้ (Lang, Bradley, & Cuthbert, 1999)

สิ่งเร้าที่พบเห็นในชีวิตประจำวันส่งผลต่อการรับรู้อารมณ์ที่แตกต่างกันได้ เช่น ภาพสีหน้า คำ หรือรูปภาพ ในประเทศไทยได้มีการพัฒนาคลังรูปภาพที่สื่อความหมายทางด้านอารมณ์ความรู้สึกในบริบทของคนไทย (Thai Affective Pictures Bank System: Thai APBS) (Sripornngam, Chadcham, & Sudhasani, 2015) การรับรู้อารมณ์ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น บุคลิกภาพ และเพศ

บุคลิกภาพ (Personality) เป็นลักษณะของบุคคล ทั้งรูปลักษณะทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และพฤติกรรม อากัปกริยาต่าง ๆ เป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ในงานวิจัยนี้ได้นำมาตรวจวัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ พัฒนาโดย Wongmek, Sudhasani, and

Chadcham (2007) มาใช้วัดบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นมาตรวัดที่พัฒนาตามโมเดล OCEAN ของคอสตาและแมคเคร (Costa & McCrae, 1992) มีการศึกษาของ Tok, Koyuncu, Dural, and Catikkas (2010) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาที่มีบุคลิกภาพแบบห้วนไหว (Neuroticism) และบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ (Openness) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับรูปภาพลักษณะประทับใจที่มีการตื่นตัวต่ำ (Low-arousal pleasant)

ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้อารมณ์ เช่น เพศหญิงมีการรับรู้อารมณ์ผ่านทางสีหน้าหรือการสื่อสาร ในขณะที่เพศชายมีการแสดงออกทางพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมก้าวร้าว (Kret & De Gelder, 2012) Whittle, Yücel, Yap, and Allen (2011) ได้สรุปงานวิจัยหลาย ๆ ฉบับ พบว่า เพศหญิงและเพศชายมีการรับรู้อารมณ์ที่แตกต่างกันทั้งในระดับพฤติกรรมและระดับประสาทวิทยาศาสตร์ ซึ่งในระดับประสาทวิทยาศาสตร์พบว่า สมองของเพศหญิงบริเวณลิมบิก (Limbic) มีการทำงานมากกว่าเพศชาย การที่เพศหญิงและเพศชายมีการรับรู้อารมณ์แตกต่างกัน อาจมาจากการประมวลผลอารมณ์ในระดับปฏุนิยมและหัตถนิยมที่แตกต่างกัน

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า บุคลิกภาพและความแตกต่างระหว่างเพศมีความสัมพันธ์กับการรับรู้อารมณ์ อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศและบุคลิกภาพกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และบุคลิกภาพกับการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้าน เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาอารมณ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา
2. เพื่อวิเคราะห์สหสัมพันธ์ระหว่างเพศ บุคลิกภาพ

5 องค์ประกอบ และการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

3. เพื่อวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างเพศ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล

กรอบแนวคิดการวิจัย

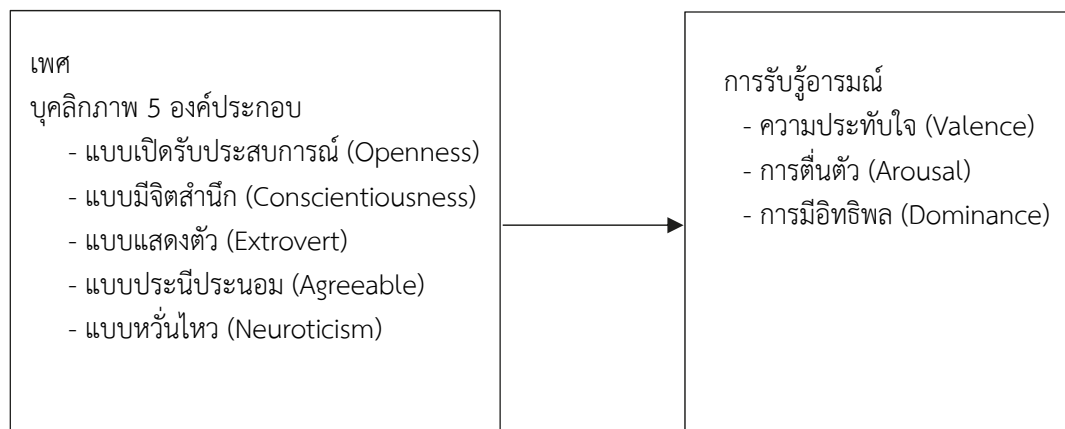
การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้อารมณ์นิยมนำรูปภาพมาเป็นตัวกระตุ้นให้มีการตอบสนองหรือการแสดงออก เนื่องจากมนุษย์มีการรับรู้ผ่านทางสายตามากที่สุด อารมณ์สามารถจำแนกออกได้ 3 ด้าน คือ 1) ด้านความประทับใจ (Valence) จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะไม่พึงพอใจ (Unpleasant) ลักษณะเฉย ๆ (Neutral) และลักษณะพึงพอใจ (Pleasant) 2) ด้านการตื่นตัว (Arousal) จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะสงบ (Calm) ลักษณะเฉย ๆ (Neutral) และลักษณะตื่นเต้น (Excited) และ 3) ด้านการมีอิทธิพล (Dominance) จำแนกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะการมีอิทธิพลที่ด้อยกว่าหรือ กลัว (Uncontrolled) ลักษณะเฉย ๆ (Neutral) และลักษณะการมีอิทธิพลที่เหนือกว่าหรือไม่กลัว (Control) ตามแนวคิดของ Lang et al. (1999)

การศึกษาที่ผ่านมา ปรากฏว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพต่างกันมีการรับรู้อารมณ์ที่แตกต่างกัน งานวิจัยที่นำบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบมาใช้ เช่น Tok et al. (2010) พบว่า บุคลิกภาพแบบห้วนไหว และบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ มีการรับรู้อารมณ์มากกว่าบุคลิกภาพด้านอื่น ๆ ดังนั้น บุคลิกภาพน่าจะมีผลต่อการรับรู้อารมณ์

นอกจากนี้ยังปรากฏว่า ความแตกต่างระหว่างเพศมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ โดยพบว่า เพศหญิงมีการรับรู้อารมณ์เชิงลบสูงกว่าเพศชาย (Gard & Kring, 2007) และเพศหญิงมีการตอบสนองต่อรูปภาพไม่พึงพอใจสูงกว่าเพศชาย (Sabatinelli, Flaisch, Bradley, Fitzsimmons, & Lang, 2004) ดังนั้น เพศ น่าจะมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้าน จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถนำมาแสดงกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 1

ตัวแปรทำนาย

ตัวแปรเกณฑ์

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง ความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาระดับปริญญาตรีที่แตกต่างกันในด้านเพศและกลุ่มสาขาวิชา มีบุคลิกภาพแตกต่างกัน
2. เพศ บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และการรับรู้อารมณ์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีมีความสัมพันธ์กัน
3. เพศ และบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

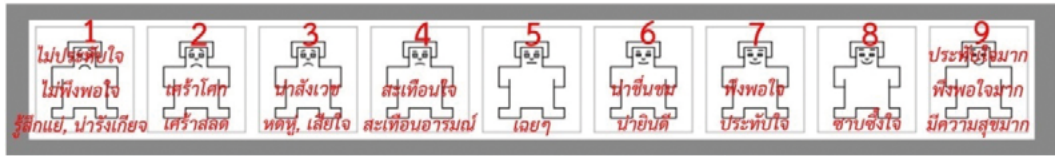
กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยบูรพาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 180 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มสาขาวิชา ได้แก่ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ กลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สุ่มมากลุ่มสาขาวิชาละ 2 คณะ รวมเป็น 6 คณะ และสุ่ม

นักศึกษามากคณะละ 30 คน ได้จำนวน 180 คน เป็นเพศชาย จำนวน 65 คน และเพศหญิง จำนวน 115 คน

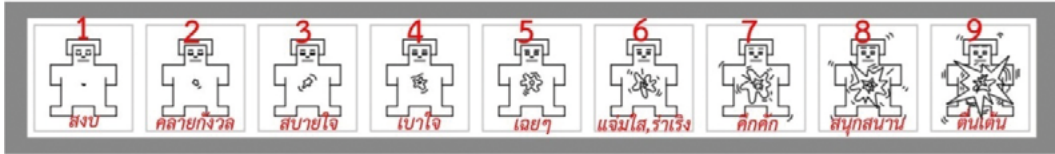
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. มาตรวัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล และข้อคำถามบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ จำนวน 75 ข้อ นำมาหาค่าความเที่ยงกับนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ศึกษาในมหาวิทยาลัยซึ่งมีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ของมาตรวัดทั้งฉบับ เท่ากับ .85
2. มาตรวัดอารมณ์ความรู้สึก Self-Assessment Manikin Thai Version (SAM-Thai) แบ่งออกเป็น 9 ระดับ ใส่หมายเลขกำกับ โดยเริ่มตั้งแต่หมายเลข 1 (บนภาพกราฟฟิคด้านซ้ายมือสุด) เรียงตามลำดับไปจนถึงหมายเลข 9 (บนกราฟฟิคด้านขวามือสุด) และในแต่ละระดับบนภาพกราฟฟิคกำกับด้วยคำภาษาไทยที่มีความหมายสอดคล้องตามระดับอารมณ์ในแต่ละด้าน แสดงดังภาพที่ 2

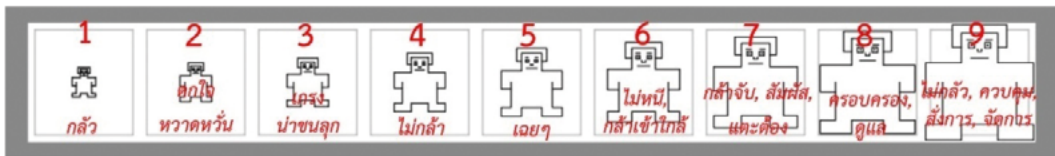
อารมณ์ความรู้สึกด้านความประทับใจ (ไม่พึงพอใจ - พึงพอใจ)

อารมณ์ความรู้สึกด้านการตื่นตัว (สงบ - ตื่นเต้น)

อารมณ์ความรู้สึกด้านการมีอิทธิพล (กลัว - ไม่กลัว)

ภาพที่ 2 มาตรฐานอารมณ์ความรู้สึก Self-Assessment Manikin Thai Version (SAM Thai)

ชุดของรูปภาพสื่ออารมณ์ความรู้สึก พัฒนาโดย Sripornngam et al. (2015) คัดเลือกรูปภาพจากคลังรูปภาพสื่อความหมายทางด้านอารมณ์ความรู้สึกในบริบท

ของคนไทย (Thai APBS) จำนวน 45 ภาพ แบ่งเป็นด้านความประทับใจ 15 ภาพ ด้านการตื่นตัว 15 ภาพ และด้านการมีอิทธิพล 15 ภาพ ตัวอย่างรูปภาพ แสดงดังภาพที่ 3

ด้านความประทับใจ

ด้านการตื่นตัว

ด้านการมีอิทธิพล

ภาพที่ 3 ตัวอย่างรูปภาพจากคลังรูปภาพสื่อความหมายทางด้านอารมณ์ความรู้สึกในบริบทของคนไทย (Thai APBS)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

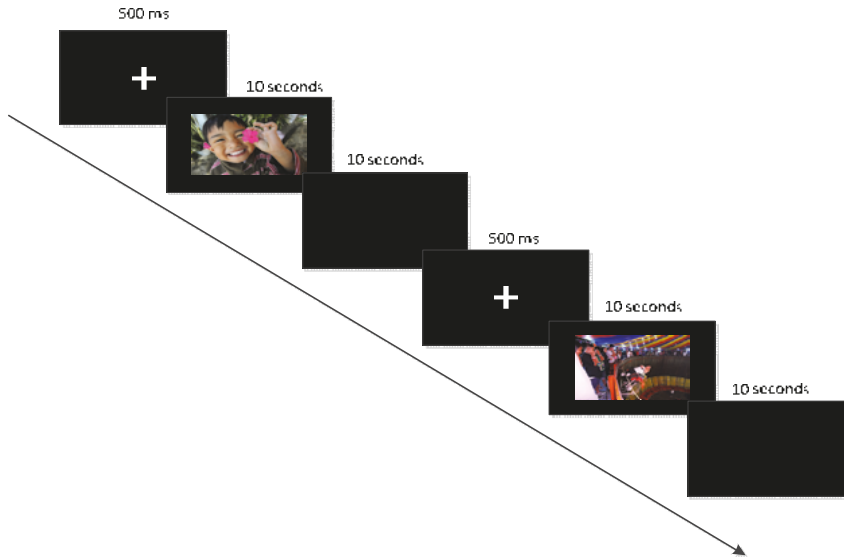
ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน 2559 ตามคณะที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยติดต่อกับผู้ประสานงานของแต่ละคณะ เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานที่เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นห้องเรียน ในห้องเรียนประกอบด้วย เครื่องฉายภาพ (Projector) จอรับภาพ เครื่องคอมพิวเตอร์ และไมโครโฟน ดำเนินการเก็บรวบรวม

ครั้งละ 1 คณะ คณะละ 30 คน เมื่อถึงเวลานัดหมายได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับชุดของรูปภาพ การตอบมาตรฐานอารมณ์ความรู้สึก SAM Thai ให้กลุ่มตัวอย่างก่อนลงมือทำ และให้กลุ่มตัวอย่างทดลองทำเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างคุ้นเคยและเข้าใจในกระบวนการการเก็บข้อมูล

วิธีการเก็บข้อมูล ให้กลุ่มตัวอย่างดูรูปภาพจำนวน 45 ภาพ แบ่งเป็น 3 ชุด ประกอบด้วยด้านความประทับใจ 15 ภาพ ด้านการตื่นตัว 15 ภาพ และด้านการมีอิทธิพล 15

ภาพ การนำเสนอรูปภาพแต่ละชุด เริ่มต้นด้วยภาพกากบาท (+) ตรงกลางของเฟรมภาพ พื้นหลังสีดำ เป็นเวลา 500 มิลลิวินาที เพื่อเป็นสัญญาณเตือนกลุ่มตัวอย่าง จากนั้น นำเสนอรูปภาพ เป็นเวลา 10 วินาที หลังจากนั้นจะปรากฏ หน้าจอสีดำ เป็นเวลา 10 วินาที เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างให้

คะแนนรูปภาพด้วยมาตราวัดอารมณ์ความรู้สึก SAM-Thai หลังจากนั้นแสดงภาพกากบาท (+) ตามลำดับ พักระหว่างชุด 5 นาที เมื่อกลุ่มตัวอย่างดูรูปภาพและให้คะแนนรูปภาพเสร็จ กลุ่มตัวอย่างจะได้รับมาตราวัดบุคลิกภาพ และมาตราวัดอารมณ์ความรู้สึก

ภาพที่ 4 ตัวอย่างลำดับและช่วงเวลาในการนำเสนอรูปภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบใส่ตัวแปรพร้อมกัน (ตัวแปรทำนาย 6 ตัว) เพื่อให้ได้ตัวแปรทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้โปรแกรม LISREL 8.80 Student Edition

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำแนกตามเพศ และกลุ่มสาขาวิชา เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า นักศึกษาปริญญาตรีเพศชาย และเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมระดับสูง ส่วนเพศชายมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมระดับค่อนข้างสูง นักศึกษาปริญญาตรีเพศชายและเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ แบบมีจิตสำนึกแบบแสดงตัวในระดับค่อนข้างสูง และแบบหัวนไหวในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ จำแนกตามเพศ

บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ	ชาย			หญิง		
	Mean	SD	ความหมาย	Mean	SD	ความหมาย
แบบเปิดรับประสบการณ์	3.14	.31	ค่อนข้างสูง	3.11	.28	ค่อนข้างสูง
แบบมีจิตสำนึก	2.85	.41	ค่อนข้างสูง	2.94	.35	ค่อนข้างสูง
แบบแสดงตัว	3.03	.32	ค่อนข้างสูง	2.91	.32	ค่อนข้างสูง
แบบประนีประนอม	3.18	.34	ค่อนข้างสูง	3.30	.26	สูง
แบบหวั่นไหว	2.22	.43	ค่อนข้างต่ำ	2.20	.39	ค่อนข้างต่ำ

เมื่อจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่า สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบุคลิกภาพแบบ นักศึกษาปริญญาตรีทั้ง 3 กลุ่มสาขาวิชา มีบุคลิกภาพแบบ ประนีประนอมระดับค่อนข้างสูง นักศึกษาปริญญาตรีทั้ง ประนีประนอมแตกต่างกัน โดยกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์ 3 กลุ่มสาขาวิชา มีบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ และสังคมศาสตร์มีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมระดับ แบบมีจิตสำนึก แบบแสดงตัวในระดับค่อนข้างสูง และ สูง ส่วนกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และกลุ่ม แบบหวั่นไหวในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ จำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา

บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ	วิทยาศาสตร์สุขภาพ			วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี			มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์		
	Mean	SD	ความหมาย	Mean	SD	ความหมาย	Mean	SD	ความหมาย
แบบเปิดรับประสบการณ์	3.11	.30	ค่อนข้างสูง	3.10	.28	ค่อนข้างสูง	3.16	.30	ค่อนข้างสูง
แบบมีจิตสำนึก	2.92	.37	ค่อนข้างสูง	2.88	.32	ค่อนข้างสูง	2.92	.42	ค่อนข้างสูง
แบบแสดงตัว	2.94	.34	ค่อนข้างสูง	3.00	.31	ค่อนข้างสูง	2.92	.33	ค่อนข้างสูง
แบบประนีประนอม	3.24	.31	ค่อนข้างสูง	3.22	.30	ค่อนข้างสูง	3.32	.28	สูง
แบบหวั่นไหว	2.14	.39	ค่อนข้างต่ำ	2.22	.43	ค่อนข้างต่ำ	2.27	.38	ค่อนข้างต่ำ

2. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรทำนายทั้ง 6 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปร ตั้มมีเพศหญิง (Dfemale) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบเปิดรับ ประสบการณ์ (POP) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก (PCO) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (PEX) ตัวแปร

บุคลิกภาพแบบประนีประนอม (PAG) ตัวแปรบุคลิกภาพ แบบหวั่นไหว (PNE) กับตัวแปรเกณฑ์การรับรู้อารมณ์ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความประทับใจ (VA) ด้านการตื่น ตั้ว (AS) และด้านการมีอิทธิพล (DO) แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนายกับตัวแปรเกณฑ์

ตัวแปร	VA	AS	DO	Dfemale	POP	PCO	PEX	PAG	PNE
VA	1.00								
AS	0.64**	1.00							
DO	-0.45**	-0.70**	1.00						
Dfemale	0.46**	0.76**	-0.91**	1.00					
POP	-0.03	-0.06	0.06	-0.05	1.00				
PCO	0.05	0.02	-0.12	0.11	0.42**	1.00			
PEX	0.08	-0.05	0.16*	-0.18*	0.58**	0.39**	1.00		
PAG	0.19*	0.22**	-0.16*	0.20**	0.49**	0.40**	0.45**	1.00	
PNE	-0.05	-0.07	-0.01	-0.03	0.08	-0.14	-0.19*	-0.25**	1.00

** $p < .01$, * $p < .05$ (เพศหญิง = 1, เพศชาย = 0)

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้ง 9 ตัว มีทั้งหมด 36 คู่ ปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 จำนวน 20 คู่

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทำนาย 6 ตัวกับตัวแปรการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความประทับใจ (VA) ด้านการตื่นตัว (AS) และด้านการมีอิทธิพล (DO) ปรากฏว่า ตัวแปรดัมมี่เพศหญิง (Dfemale) มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้าน โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ (VA) และด้านการตื่นตัว (AS) แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล (DO) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (PEX) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล (DO) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบประนีประนอม (PAG) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ (VA) และการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว (AS) แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล (DO)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบใส่ตัวแปรพร้อมกันเพื่อให้ได้ตัวแปรทำนายที่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพล ปรากฏว่า

3.1 ตัวแปรดัมมี่เพศหญิง (Dfemale) และตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (PEX) สามารถร่วมกันทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ (VA) ได้ร้อยละ 24 ($R^2 = .24$) สร้างสมการทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{VA} = 3.69 + .62(Dfemale)** + .30(PEX)*$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{VA} = 0.49(Z_{Dfemale})** + 0.16(Z_{PEX})*$$

3.2 ตัวแปรดัมมี่เพศหญิง (Dfemale) ตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัว (PEX) และตัวแปรบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก (PCO) สามารถร่วมกันทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว (AS) ได้ร้อยละ 59 ($R^2 = .59$) สร้างสมการทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{AS} = 4.33 + 1.12(Dfemale)** + .27(PEX)* - .21(PCO)*$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{AS} = 0.79(Z_{Dfemale})** + 0.13(Z_{PEX})* - 0.12(Z_{PCO})*$$

3.3 ตัวแปรดัมมี่เพศหญิง (Dfemale) สามารถทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล (DO) ได้ร้อยละ 82

($R^2 = .82$) สร้างสมการทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{DO} = 5.97 - 2.36(D_{female})^{**}$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{DO} = -0.91(Z_{D_{female}})^{**}$$

การอภิปรายผล

บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย บุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ บุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึก บุคลิกภาพแบบแสดงตัว บุคลิกภาพแบบประนีประนอม และบุคลิกภาพแบบหัวน้าว เมื่อจำแนกตามเพศ ปรากฏว่า นักศึกษาปริญญาตรีเพศชายและเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมแตกต่างกัน โดยนักศึกษاپริญญาตรีเพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมสูงกว่าเพศชาย ตามที่ Eagly (1987 cited in Rahmani & Lavasani, 2012) ได้อธิบายทฤษฎีบทบาททางสังคม (Social Role Theory) ว่า บทบาททางสังคมทำให้เพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอม มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่บ่งบอกว่าเป็นบทบาทของเพศหญิงและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Vecchione, Alessandri, Barbaranelli, and Caprara (2012) ที่พบว่า เพศหญิงมีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมสูงกว่าเพศชาย และเมื่อจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่า กลุ่มสาขาวิชาทั้ง 3 กลุ่ม มีบุคลิกภาพบางด้านแตกต่างกัน โดยกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีบุคลิกภาพแบบประนีประนอมในระดับสูง หมายความว่า นักศึกษาปริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มีลักษณะที่แสดงถึงความอ่อนน้อมถ่อมตน ความเอื้อเฟื้อ มีจิตใจอ่อนโยนสูงกว่านักศึกษاپริญญาตรีในกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพและกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ มุ่งทำความเข้าใจความรู้สึคนึกคิด ความรู้สึกทางอารมณ์ และเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ หน่วยสังคมต่าง ๆ ของมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ใน

แง่มุมต่าง ๆ ตามความเป็นจริง สำหรับบุคลิกภาพแบบเปิดรับประสบการณ์ แบบมีจิตสำนึก แบบแสดงตัว และแบบหัวน้าวเมื่อจำแนกตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา ปรากฏว่าไม่แตกต่างกันนั้น อาจเนื่องจากการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์อธิบายเนื้อหาแนะนำเสนอข้อมูลเพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างโดยสังเขป ไม่ได้ทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน อาจทำให้ได้ข้อมูลไม่ลึกซึ้งมากนัก ดังนั้น แนวทางในการศึกษาต่อไป ควรศึกษาความแตกต่างระหว่างเพศกลุ่มสาขาวิชา และบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ โดยทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน เพื่อที่จะสามารถอนุมานข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มประชากรได้

เพศหญิงและบุคลิกภาพแบบประนีประนอมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ และการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล หมายความว่า นักศึกษاپริญญาตรีเพศหญิงที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตใจอ่อนโยน มีเจตนาดี ตรงไปตรงมา จริงใจ เต็มใจให้การช่วยเหลือผู้อื่นสูง จะมีการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจและด้านการตื่นตัวเพิ่มขึ้นตามไปด้วย แต่จะมีการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพลลดลง นั่นคือไม่สามารถควบคุมและจัดการอารมณ์ที่มีต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น หรือกลัวต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น

เพศหญิงและบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล หมายความว่า นักศึกษاپริญญาตรีเพศหญิงที่มีลักษณะเป็นมิตร สนับสนุนกับบุคคลอื่นได้ง่าย ชอบเข้าสังคม ชอบแสดงความเป็นผู้นำ ทำกิจกรรมอย่างกระฉับกระเฉง ต้องการความตื่นเต้น และมีความร่าเริงสูง จะมีการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพลสูง นั่นคือสามารถควบคุมและจัดการอารมณ์ที่มีต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นในขณะนั้น หรือไม่กลัวต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น เนื่องจากการรับรู้อารมณ์ด้านการมีอิทธิพล เป็นการรับรู้อารมณ์ที่เกิดจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่อความรู้สึกตน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้หรือไม่ ได้ รู้สึกกลัวหรือไม่กลัวต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ

จากสมการทำนายการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 สมการ ปรากฏว่า เพศ และบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ มีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพลได้ โดยตัวแปรเพศมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้าน และตัวแปรบุคลิกภาพแบบแสดงตัวมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจและด้านการตื่นตัว ทั้งนี้ยังพบว่า ตัวแปรบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกมีผลต่อการรับรู้อารมณ์ด้านการตื่นตัว จะเห็นได้ว่า เพศเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการรับรู้อารมณ์ การที่เพศหญิงและเพศชายมีการรับรู้อารมณ์แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า ความแตกต่างระหว่างเพศเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการรับรู้อารมณ์ อาจมาจากการประมวลผลอารมณ์ในระดับปฐมภูมิและหุตยภูมิที่แตกต่างกัน ตามที่ Damasio (1994) และ LeDoux (2000) ได้อธิบายว่า อารมณ์ขั้นปฐมภูมิเป็นผลมาจากการประมวลอารมณ์ตามสัญชาตญาณ เกี่ยวข้องกับสมองส่วนลิมบิก (Limbic) ในขณะที่อารมณ์ขั้นหุตยภูมิถูกกระตุ้นด้วยสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่เกิดจากการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับสมองบริเวณกลีบสมองส่วนหน้าผาก (Prefrontal cortex) และระบบรับความรู้สึกทางกาย (Somatosensory) ซึ่งต่างมีผลต่อการทำงานของสมองส่วนลิมบิก (Limbic) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Komulainen et al. (2014) ที่ศึกษาบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับอารมณ์ในชีวิตประจำวัน พบว่า บุคลิกภาพแบบแสดงตัวสามารถทำนายอารมณ์เชิงบวก และบุคลิกภาพแบบมีจิตสำนึกสามารถทำนายการรับรู้อารมณ์เชิงลบที่มีการตื่นตัวต่ำได้ แสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้อารมณ์

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มีเพียงบุคลิกภาพบางด้านที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายการรับรู้อารมณ์ได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Galea and Lindell (2016) ที่ศึกษาบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบกับการรับรู้อารมณ์ด้วยการวัดกล้ามเนื้อแก้มซีกซ้าย ซึ่งพบว่า มีเพียงบุคลิกภาพแบบประนีประนอมเท่านั้นที่สามารถทำนายการรับรู้ได้ และทำนายได้เพียงเล็กน้อย นั่นคือสามารถทำนายได้ร้อยละ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบมีอิทธิพลต่อความฉลาดทาง

อารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์มากกว่าการรับรู้ทางอารมณ์ ดังนั้น แนวทางในการศึกษาต่อไปควรเพิ่มตัวแปรแรงจูงใจ (Motive) ไปด้วย เนื่องจากพบว่ามีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพ (Olson & Weber, 2004)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักวิชาการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สามารถนำสมการที่ได้ไปใช้ทำนายการรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ ด้านการตื่นตัว และด้านการมีอิทธิพลของนักศึกษาระดับปริญญาตรีได้
2. รูปภาพเป็นสิ่งเร้าประเภทหนึ่งในการศึกษาการรับรู้อารมณ์ ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นแนวทางในการนำสิ่งเร้าสำหรับกระตุ้นอารมณ์ไปทดสอบในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นสิ่งเร้าในการทดสอบการรับรู้อารมณ์ด้วยการวัดทางสรีรวิทยา เช่น อัตราการเต้นของหัวใจ การวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ การวัดปฏิกิริยาการตอบสนองของรูม่านตา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษารับรู้อารมณ์ในแต่ละด้านให้ลึกซึ้ง เช่น การรับรู้อารมณ์ด้านความประทับใจ มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะพึงพอใจ ลักษณะเฉย ๆ และลักษณะไม่พึงพอใจ ควรศึกษาว่าการรับรู้อารมณ์แต่ละลักษณะมีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และควรมีการศึกษาตัวแปรความแตกต่างระหว่างบุคคลด้านอื่นที่อาจส่งผลต่อการรับรู้อารมณ์ เช่น อายุ อาชีพ หรือปรับเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันออกไป เช่น กลุ่มตัวอย่างที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว กลุ่มตัวอย่างที่มีอารมณ์แปรปรวน
2. ควรมีการศึกษารับรู้อารมณ์ด้วยสิ่งเร้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น คำ ข้อความ เสียง หรือ ดนตรี เพื่อเปรียบเทียบผลที่เกิดกับการรับรู้อารมณ์
3. ควรมีการศึกษารับรู้อารมณ์ด้วยการวิจัยเชิงทดลองโดยใช้เทคนิคการวัดคลื่นไฟฟ้าสมอง (EEG) หรือการวิเคราะห์ศักย์ไฟฟ้าสัมพันธ์กับเหตุการณ์ (Event-related potentials) เพื่อให้เข้าใจกลไกทางสมองที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้อารมณ์
4. ควรศึกษาอารมณ์ด้วยการประเมินระดับการรับรู้อารมณ์ทั้ง 3 ด้านต่อรูปภาพแต่ละรูป เพื่อศึกษาว่ารูปภาพ 1 รูปมีระดับการรับรู้อารมณ์เป็นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- Barke, A., Stahl, J., & Kröner-Herwig, B. (2012). Identifying a subset of fear-evoking pictures from the IAPS on the basis of dimensional and categorical ratings for a German sample. *Journal of behavior therapy and experimental psychiatry*, 43(1), 565-572.
- Damasio, A. R. (1994). *Descartes Error: Emotion, Reason, and the Human Brain*. New York: Harper Collins.
- Galea, S., & Lindell, A. K. (2016). Do the Big Five personality traits predict individual differences in the left cheek bias for emotion perception? *Laterality: Asymmetries of Body, Brain and Cognition*, 21(3), 200-214.
- Gard, M. G., & Kring, A. M. (2007). Sex differences in the time course of emotion. *Emotion*, 7(2), 429-437.
- Komulainen, E., Meskanen, K., Lipsanen, J., Lahti, J. M., Jylhä, P., Melartin, T., Wichers., M., Isometsä, E., Ekelund, J. (2014). The Effect of Personality on Daily Life Emotional Processes. *PLoS ONE*, 9(10), 1-9.
- Kret, M. E., & De Gelder, B. (2012). A review on sex differences in processing Emotional signals. *Neuropsychologia*, 50(7), 1211-1221.
- Lang, P. J., Bradley, M. M., & Cuthbert, B. N. (1999). *International affective picture system (IAPS): Instruction manual and affective ratings*. The center for research in psychophysiology, University of Florida.
- LeDoux, J. E. (2000). Emotion circuits in the brain. *Annual Review of Neuroscience*, 23(1), 155-184.
- Olson, K. R., & Weber, D. A. (2004). Relations between big five traits and fundamental motives. *Psychological Reports*, 95(3), 795-802.
- Rahmani, S., & Lavasani, M. G. (2012). Gender differences in five factor model of personality and sensation seeking. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 2906-2911.
- Sabatinelli, D., Flaisch, T., Bradley, M. M., Fitzsimmons, J. R., & Lang, P. J. (2004). Affective picture perception: gender differences in visual cortex? *Neuroreport*, 15(7), 1109-1112.
- Sripornngam, T., Chadcham, S., & Sudhasani, S. (2015). Development of the Thai Affective Picture Bank System. *Research Methodology & Cognitive Science*, 13(2), 57-70.
- Tok, S., Koyuncu, M., Dural, S., & Catikkas, F. (2010). Evaluation of International Affective Picture System (IAPS) ratings in an athlete population and its relations to personality. *Personality and Individual Differences*, 49(5), 461-466.
- Vecchione, M., Alessandri, G., Barbaranelli, C., & Caprara, G. (2012). Gender differences in the Big Five personality development: A longitudinal investigation from late adolescence to emerging adulthood. *Personality and Individual Differences*, 53(6), 740-746.
- Whittle, S., Yücel, M., Yap, M. B., & Allen, N. B. (2011). Sex differences in the neural correlates of emotion: evidence from neuroimaging. *Biological psychology*, 87(3), 319-333.
- Wongmek, A., Sudhasani, S., & Chadcham, S. (2007). Construction of a Five-Factor Personality Scale for High School Students Using Costa and McCrae's 'OCEAN' Model. *Journal of Educational Research and Measurement, Burapha University*, 5(1), 33-47.